

Стари Рас: Колевка Србије омеђена храмовима

Од видовдан
-31. августа 2017.

Драгица Премовић Алексић пописала и описала цркве и манастире немањићког Раса. Кроз причу о светињама испричана сага о успону и паду средњовековне државе. Детаљи о малим црквама које је подизао народ.

Српске светиње у Расу први пут су пописане и описане на једном месту у књизи археолога Драгице Премовић Алексић, доскорашње директорке Музеја Рас у Новом Пазару. Дело „Манастири и цркве Старе Рашке“ је плод дугогодишњих истраживања и препешачених 2.539 километара квадратних подручја данашњег **Новог Пазара, Тутина и Сјенице.**

Кроз приче о **стотинама храмова „столне области“ Стефана Немање** и његових првих наследника испричана је целокупна сага о успону и паду средњовековне српске државе, борби за идентитет под османском окупацијом, али и немару према колевци немањићке Србије после ослобођења. Стара Рашка, с кратким прекидима, од 1912. углавном тавори на рубу интересовања науке, иако је у њој зачета хришћанска Србија и њено велико средњовековно доба.

Стари Рас са Сопоћанима;

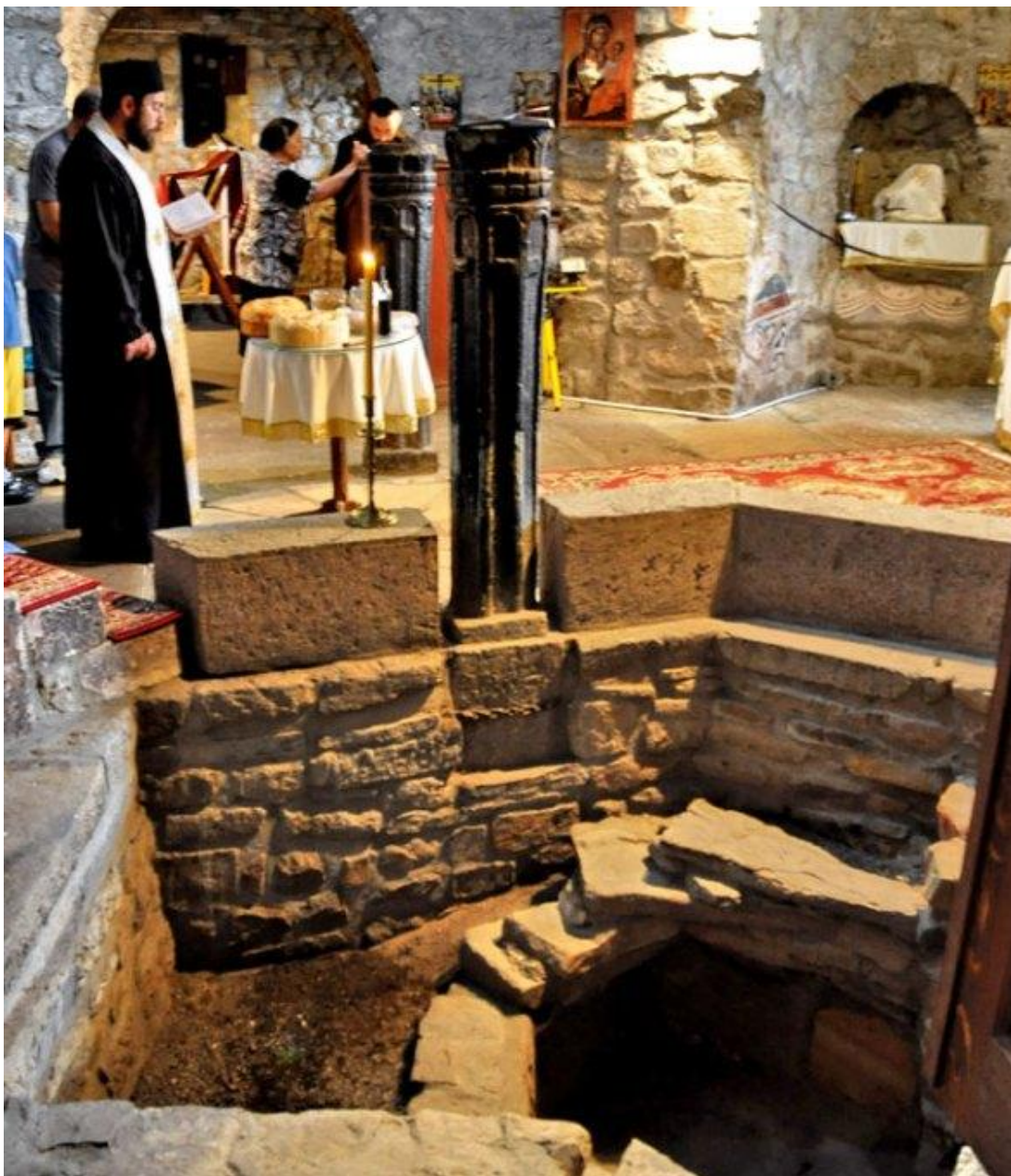
– Стефан Немања је одавде управљао државом, овде су се одржали важни историјски догађаји и државни сабори – каже Драгица Премовић Алексић. – Кад се саберу сва историјска знања, долази се до закључка да је долина Рашке била колевка прве српске државе и писмености.

Рашки, данашњи новопазарски крај, играо је у средњем веку изузетно значајну политичку, али и културно-историјску улогу.

Велико путовање по планинским пределима Старе Рашке наша саговорница почела је као млад археолог у селу Врсенице на брегу Клик који доминира над Сјеничким пољем, где се налазе рушевине тврђаве зване Велика градина.

Резултати истраживања указивали су на то да су старе зидине остаци легендарне **Достинике**, преднамањихке престонице „крштене Србије“ из византијских летописа. Кад је открила остатке дворске цркве у горњем граду, прича о светињама Старе Рашке почела је да се одмотава.

– **У другој половини 9. века, у време цара Василија Првог, Срби су коначно покрштени, а први српски кнез који носи хришћанско име је Петар, Гојников син који је дошао на власт 892. године** – каже Драгица Премовић Алексић. – Кнез Петар је, вероватно, крштен у цркви чији су остаци откривени у утврђењу Велика градина.

Крстионица у цркви Петра и Павла у данашњем Новом Пазару;

Страшни ратови су у следећем веку десетковали Србију, али она се се, ипак, обнавља кроз низ жупа које уједињује велики жупан Стефан Немања. Он за престоно место бира Рас, а најстарија српска црква, **Храм Светог Петра и Павла**, постаје најважнији храм у коме се крштавају и миропомазују владари, али и место где се одржавају државни сабори на којима се доносе најважније одлуке. На доминантном брегу, видљивом из целе Старе Рашке, Немања подиже монументални манастир **Ђурђевог ступова**, у којем се, први пут, сједињују уметничка достигнућа Византије и романике.

– На основу свог положаја, Рашка се није окретала само према Истоку, већ и према утицајима Запада – наглашава Премовић Алексић.

Књига „**Манастири и цркве Старе Рашке**“ није само прича о владарским храмовима које су финансирани Немањићи а градили их и украшавали најбољи уметници и архитекте. Она открива мало познату причу о каменим црквицама које је народ сам зидао и обнављао за време османске окупације.

– **Према подацима Новопазарског протопрезвитерата из 1899, на његовом подручју постојали су 1.501 православни дом, шест цркава које су богослужиле, два манастира и 37 цркава у рушевинама. У ту статистику нису унете црквине срушене до темеља којих је на подручју Новог Пазара Тутина и Сјенице било 275-** наглашава Драгица Премовић Алексић.